

Wymagania edukacyjne z biologii w kl. V

Dział /tematyka	Poziom wymagań				
	ocena dopuszczająca (1)	ocena dostateczna (1+2)	ocena dobra (1+2+3)	ocena bardzo dobra (1+2+3+4)	ocena celująca (1+2+3+4+5)
I Biologia jako nauka.					
1.Czym zajmuje się biologia?	<ul style="list-style-type: none"> • określa przedmiot badań biologii jako nauki • podaje przykłady dziedzin biologii • wymienia cechy organizmów żywych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje poszczególne cechy organizmów żywych • opisuje czym zajmuje się dana dziedzina biologii 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się właściwymi źródłami wiedzy biologicznej podczas rozwiązywania problemów 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia zasadę stopniowego komplikowania się poziomów organizacji życia 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje jedność budowy organizmów • porównuje poziomy organizacji organizmów u roślin i zwierząt
2. Jak poznawać biologię?	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje obserwacje i doświadczenia jako źródła wiedzy biologicznej •wymienia inne źródła wiedzy biologicznej wymienia cechy dobrego badacza 	<ul style="list-style-type: none"> •z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie metodą naukową •rozdziela próbę kontrolną i badawczą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służą atlasy i klucze •korzysta z poszczególnych źródeł wiedzy • wykorzystuje atlasy do rozpoznawania pospolitych gatunków organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie opisu przeprowadza doświadczenie metodą naukową • wykazuje zalety metody naukowej 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje i przeprowadza doświadczenie metodą naukową • krytycznie analizuje informacje pochodzące z różnych źródeł wiedzy biologicznej
3-4 Uczymy się obserwacji mikroskopowych	<ul style="list-style-type: none"> •z pomocą nauczyciela podaje nazwy części mikroskopu optycznego •obserwuje pod mikroskopem preparaty przygotowane przez nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy wskazanych przez nauczyciela części mikroskopu optycznego •z pomocą nauczyciela wykonuje proste preparaty mikroskopowe oblicza powiększenie 	<ul style="list-style-type: none"> •samodzielnie opisuje budowę mikroskopu optycznego •samodzielnie wykonuje preparaty mikroskopowe •z niewielką pomocą nauczyciela nastawia ostrość mikroskopu i wyszukuje obserwowane elementy 	<ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje funkcje wskazywanych części mikroskopu optycznego w kolejności tworzenia się obrazu obiektu wykonuje preparaty mikroskopowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie wykonuje preparaty, rysuje dokładny obraz obiektu obserwowanego pod mikroskopem • wskazuje zalety mikroskopu elektronowego

			nastawia ostrość mikroskopu, rysuje obraz widziany pod mikroskopem optycznym		
II Budowa i czynności życiowe organizmów					
1. Z czego zbudowany jest organizm żywy?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy najważniejsze pierwiastki budujące organizm wymienia wodę i sole mineralne jako elementy wchodzące w skład organizmu wskazuje białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sześć najważniejszych pierwiastków budujących organizm wymienia produkty spożywcze, w których występują białka, cukry i tłuszcze 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że woda i sole mineralne są związkami chemicznymi występującymi w organizmie wymienia białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu i omawia role dwóch z nich 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia role wody i soli mineralnych w organizmie wymienia białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu i omawia ich role 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że związki chemiczne są zbudowane z kilku pierwiastków omawia funkcje białek, cukrów, tłuszczów i kwasów nukleinowych w organizmie
2. Poznajemy komórkę zwierzęcą.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia organelle komórki roślinnej wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę organizacji życia 	<ul style="list-style-type: none"> podaje funkcje poszczególnych organelli wyjaśnia co nazywamy komórką 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje kształty komórek zwierzęcych opisuje budowę komórki zwierzęcej na podstawie ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji elementy budowy komórki zwierzęcej i omawia ich funkcje rozpoznaje organelle komórki zwierzęcej i rysuje jej obraz mikroskopowy 	<ul style="list-style-type: none"> z dowolnego materiału tworzy model komórki, zachowując cechy organelli samodzielnie wykonuje preparat nabłonka i rysuje dokładny obraz widziany pod mikroskopem,
3. Poznajemy inne rodzaje komórek.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia struktury budowy komórki roślinnej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje funkcje poszczególnych organelli w komórce roślinnej wyjaśnia co nazywamy komórką z pomocą nauczyciela wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej 	<p>wyjaśnia, czym są komórki jądrowe i bezządrowe oraz podaje ich przykłady</p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnia pod mikroskopem elementy budowy komórki z niewielką pomocą nauczyciela rysuje obraz obiektu obserwowanego pod 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie ilustracji analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek, wskazuje cechy umożliwiające rozróżnienie komórek rozpoznaje elementy budowy komórki roślinnej i rysuje jej 	<p>analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek i wykazuje ich związek z pełnionymi funkcjami</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • obserwuje pod mikroskopem organelle wskazane przez nauczyciela 	<p>mikroskopem</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje budowę komórki roślinną, zwierzęcą, bakteryjną i grzyba 	obraz mikroskopowy	
4- 5 W jaki sposób odżywiają się organizmy żywe ?	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest odżywianie • wymienia podstawowe sposoby odżywiania się organizmów • wymienia czynniki niezbędne do życia organizmów samożywnych i cudzożywnych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice między organizmami samożywnymi a cudzożywnymi • wymienia substraty i produkty fotosyntezy • wyjaśnia, na czym polega fotosynteza 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje różnorodność odżywiania się organizmów cudzożywnych określa warunki przebiegu fotosyntezy • ocenia, czy dany organizm jest samożywny, czy cudzożywny 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje różne strategie odżywiania • wykazuje różnice w pobieraniu i trawieniu pokarmów u różnych organizmów • wyjaśnia, na czym polega chemosynteza 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przystosowanie roślin do przeprowadzania fotosyntezy • planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy
6. W jaki sposób oddychają organizmy żywe ?	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest oddychanie • wyjaśnia, na czym polega wymiana gazowa • wskazuje mitochondrium jako miejsce, w którym zachodzi utlenianie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia oddychanie tlenowe i fermentację jako procesy dostarczające energii • omawia różne sposoby oddychania • wymienia przykłady organizmów ilustrujących różne sposoby oddychania 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia wymianę gazową i oddychanie wewnątrzkomórkowe • wykazuje zależność między środowiskiem życia a budową narządów wymiany gazowej 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje oddychanie tlenowe i beztlenowe • omawia znaczenie fermentacji • zapisuje słownie równanie reakcji oddychania tlenowego 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje zapis przebiegu oddychania tlenowego z zapisem przebiegu fermentacji
III. Wirusy, bakterie, protisty i grzyby					
1.Co wiemy o wirusach i bakteriach?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia miejsca występowania bakterii i wirusów • podaje charakterystyczne cechy budowy bakterii i 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i podaje nazwy form morfologicznych bakterii widocznych na preparacie mikroskopowym lub ilustracji 	<p>charakteryzuje wybrane czynności życiowe bakterii</p> <ul style="list-style-type: none"> • rysuje kształty bakterii obserwowane pod mikroskopem 	<ul style="list-style-type: none"> • określa warunki tworzenia się przetrwalników • ocenia rolę bakterii jako symbiontów i destruentów 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza doświadczenie z samodzielnym otrzymaniem jogurtu

	<p>wirusów</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady bakterii i wirusów • określa znaczenie bakterii w przyrodzie i gospodarce człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy, którymi wirusy różnią się od organizmów • wymienia choroby bakteryjne i wirusowe 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie bakterii i wirusów 		
2.Charakteryzujemy protisty.	<p>wymienia miejsca występowania protistów</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia grupy organizmów należących do protistów i podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynności życiowe poszczególnych grup protistów 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje poszczególne grupy protistów • wykazuje chorobotwórcze znaczenie protistów • porównuje czynności życiowe protistów 	<p>określa rolę poszczególnych grup protistów</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje pod mikroskopem, rysuje i opisuje budowę przedstawicieli protistów 	<ul style="list-style-type: none"> • zakłada hodowlę protistów, wyszukuje protisty <p>w obrazie mikroskopowym, rysuje i opisuje budowę protistów</p>
3.Poznajemy grzyby i porosty.	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady grzybów i porostów • rozpoznaje pleśniaka białego w obrazie mikroskopowym • wymienia sposoby rozmnażania się grzybów • analizuje znaczenie grzybów w przyrodzie i gospodarce człowieka 	<p>omawia czynności życiowe grzybów</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady znaczenia grzybów i porostów w przyrodzie i gospodarce człowieka • wyjaśnia, co to jest grzybica 	<p>charakteryzuje budowę grzybów owocnikowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby rozmnażania się grzybów • wykonuje i opisuje rysunek wskazanych grzybów • wskazuje typy plech porostów i podaje po 2 przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie mikoryzy dla grzyba i rośliny ▪ przedstawia budowę wewnętrzną porostów 	<p>wyjaśnia, dlaczego porosty określa się mianem organizmów pionierskich</p>
IV. Tkanki i organy roślinne					
1.Obszerwujemy tkanki roślinne.	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest tkanka • podaje przykłady tkanek roślinnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na ilustracji komórki tworzące tkankę • dokonuje podziału tkanek roślinnych na twórcze i stałe • wymienia cechy budowy poszczególnych tkanek 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje wskazanych tkanek • rozpoznaje i rysuje tkanki widoczne na przekrojach organów roślinnych 	<p>charakteryzuje budowę, rozmieszczenie i funkcje poszczególnych tkanek roślinnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek budowy wskazanej tkanki z jej funkcją 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje związek między budową a funkcją poszczególnych tkanek roślinnych, wykazuje przystosowania tkanek do pełnionych funkcji

2. Jak zbudowany jest korzeń rośliny?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe funkcje korzenia rozpoznaje systemy korzeniowe rysuje różne systemy korzeniowe 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę zewnętrzną korzenia rozpoznaje modyfikacje korzeni 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje pod mikroskopem tkanki budujące korzeń wyjaśnia sposób pobierania wody przez roślinę charakteryzuje modyfikacje korzeni 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje budowę wewnętrzną korzenia jako funkcjonalnej całości charakteryzuje przyrost korzenia na długość 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie świadczące o przewodzeniu wody z korzenia do łodygi
3. Poznajemy budowę łodygi.	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje łodygi podaje nazwy elementów budowy zewnętrznej łodygi 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela rodzaje łodyg rozpoznaje tkanki budujące łodygę 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje związek budowy zmodyfikowanych łodyg z ich funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje schematycznie przekrój poprzeczny i podłużny łodygi 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśniania budowy i funkcji łodygi
4. Liść jako wytwórca pokarmu.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje liści rozpoznaje elementy budowy liścia rozpoznaje liście pojedyncze i złożone rozdziela typy ulistnienia łodygi 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje różne typy ulistnienia łodygi rozpoznaje różne modyfikacje liści 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na preparacie mikroskopowym tkanki budujące liść rozpoznaje rodzaje unerwienia liści analizuje funkcje poszczególnych elementów budowy anatomicznej liścia 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje poszczególnych modyfikacji liści 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśniania budowy i funkcji liści
V. Różnorodność roślin					
1. Charakteryzujemy mszaki.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia miejsca występowania mszaków podaje nazwy organów mszaków rozpoznaje mszaki wśród innych roślin 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie mszaków w przyrodzie i gospodarce człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje mech i podpisuje jego organy wyjaśnia, dlaczego mszaki są najprostszymi roślinami lądowymi 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje cykl rozwojowy mszaków 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy na podstawie informacji o budowie mchów wykazuje ich rolę w przyrodzie

<p>2. Opisujemy paprotniki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia miejsca występowania paprotników rozpoznaje organy paproci rozpoznaje paprotniki wśród innych roślin 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę poszczególnych organów paprotników 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje cykl rozwojowy paproci charakteryzuje skrzypy, widłaki i paprocie 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje przy pomocy atlasów 5 gatunków rodzimych paprotników 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje portfolio dotyczące różnorodności paprotników
<p>3. Poznajemy rośliny nagonasienne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia miejsca występowania roślin nagonasiennych rozpoznaje rośliny nagonasienne wśród innych roślin 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przystosowania roślin nagonasiennych do warunków życia omawia znaczenie roślin nagonasiennych w przyrodzie i gospodarce człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje rodzime gatunki nagonasiennych określa, z jakiego gatunku drzewa lub krzewu pochodzi wskazana szyszka 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje cykl rozwojowy sosny dowodzi związku budowy roślin nagonasiennych ze środowiskiem ich życia 	<ul style="list-style-type: none"> określa, z jakiego gatunku drzewa lub krzewu pochodzi wskazana szyszka
<p>4-5 Poznajemy rośliny okrytonasienne</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia miejsca występowania roślin okrytonasiennych podaje nazwy elementów budowy kwiatu rozdziela kwiat i kwiatostan rozpoznaje rośliny okrytonasienne wśród innych roślin rozpoznaje 5 gatunków drzew okrytonasiennych występujących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby rozsiewania nasion i owoców rozdziela owoce pojedyncze i złożone omawia znaczenie roślin okrytonasiennych w przyrodzie i gospodarce człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje poszczególnych elementów budowy kwiatu charakteryzuje sposoby rozsiewania nasion i owoców, wykazując związek z ich budową rozpoznaje co najmniej 10 gatunków roślin okrytonasiennych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje cykl rozwojowy roślin okrytonasiennych wykazuje związek budowy kwiatu ze sposobem zapylania 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ różnych czynników na kiełkowanie nasion planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wody na kiełkowanie nasion

